

Практичні потреби в оновленні доктрини правового регулювання корпоративних прав та їх захисту

Проф. І. Спасибо-Фатєєва

Акционеры — глупый и наглый народ.
Глупый — потому что покупает акции, наглый
— потому что хочет еще получить дивиденды.

КАРЛ ФЮРСТЕНБЕРГ, ФИНАНСИСТ

Рівні опанування проблематики

Емпірика – судова практика

Аналітика – узагальнення, дайджести, постанови пленумів

Доктрина – осмислення, запропонування шляхів вирішення проблем, системність підходів

регулювання

Цивільний кодекс України

Господарський кодекс України

Закон «Про господарські товариства» 1991 р.

Закон «Про акціонерні товариства» 2008 р.

Закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»
2018р.

Рейтинг +

---

1. акумулювання розгляду всіх справ, що так чи інакше стосуються захисту корпоративних прав, в господарській юрисдикції
2. *об'єктом правовідносин купівлі-продажу є частка в статутному капіталі, право на яке є майновим, а не корпоративні права*
3. «право на частку» та «право з частки» - «право на акції» та «право з акції»
4. приватне підприємство – господарське товариство
5. відступлення частки – її продаж або дарування
6. рішення загальних зборів – не правочин

Рейтинг +

---

7. нарахування процентів річних при несвоєчасній виплаті дивідендів та проведенні інших розрахунків
8. недопустимість для одного із учасників ТОВ самостійно збільшувати статутний капітал товариства без урахування на засадах пропорційності часток інших учасників
9. у спорі про визнання недійсними рішень зборів учасників товариства вирішальним є встановлення факту порушення відповідним рішенням прав та законних інтересів позивача як учасника товариства, тобто його корпоративних прав.
10. обрання належного способу захисту: віндикаційний позов, визнання правочину з відчуження частки недійсною, переведення прав покупця
11. акціонеру (учаснику, члену) юридичної особи не може бути відмовлено у задоволенні вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів тільки з мотивів недостатності його голосів для зміни результатів голосування

Рейтинг +++

у разі неприйняття загальними зборами господарського товариства, акції (частка у статутному капіталі) якого належать державі, у строк, визначений законодавством, рішення про виплату дивідендів, у тому числі на користь держави, обов'язок виплати частини чистого прибутку до державного бюджету виникає на підставі закону.

Однак інша позиція була зайнята КСУ: Рішення від 22.07.2020 р. № 8-р(I)/2020

антирейтинг

---

1. право другого з подружжя на частку в статутному капіталі
2. органи – представництво
3. момент набуття права на частку, придбану за договором
4. набуття прав на частку спадкоємцями
5. чи може учасник оспорювати правочини товариства?!
6. виключення з товариства
7. застосування переважного права за аналогією (у спорі між ЗАТ «Сармат» і ЗАТ «Оболонь»)
8. Відшкодування шкоди, заподіяної керівником товариства, в обмеженому розмірі (до 2014 р.)

Стаття 167 ГКУ

---

1. Корпоративні права - це права особи, частка якої визначається у **статутному капіталі (майні) господарської організації**, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та **статутними документами**.

Корпоративні правовідносини

Під корпоративними відносинами маються на увазі відносини, що виникають, змінюються та припиняються **щодо** корпоративних прав (ч.3 ст. 167 ГКУ)

Питання:

- між ким виникають ці правовідносини? Хто є їх сторонами?
- яка їх правова природа?
- як вони співвідносяться з іншими правовідносинами – речовими (правом власності), зобов'язальними (передусім договірними)

Корпоративні спори – сторони корпоративних правовідносин?

справи у спорах, що виникають з корпоративних відносин, в тому числі у спорах **між учасниками** (засновниками, акціонерами, членами) юридичної особи або **між юридичною особою та її учасником** (засновником, акціонером, членом), у тому числі **учасником, який вибув**, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої юридичної особи, крім трудових спорів (п.3 ч.1 ст. 20 ГПК);

спори між учасниками?

- щодо захисту переважного права (але позов пред'являється до покупця частки)
- якщо не надають згоди на вихід із товариства (ч.2 ст. 24 ЗУ «Про ТОВ»)?
- щодо вступу до товариства?
- про відшкодування шкоди (до учасників, які прийняли рішення про виключення позивачів із товариства або які голосували за прийняття статуту в новій редакції)?

П.1 ч.2 ст. 55 ГКУ

господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до [Цивільного кодексу України](#), **державні, комунальні та інші підприємства**, створені відповідно до цього Кодексу, а також **інші юридичні особи**, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

корпорації

ЗА ЦКУ

немає

ЗА ГКУ

Корпорацією визнається договірне об'єднання **підприємств**, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації (ч.3 ст. 120)

Корпорації та корпоративні підприємства

Корпоративне підприємство утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства. Корпоративними є **кооперативні** підприємства, підприємства, що створюються у формі **господарського товариства**, а також інші підприємства, в тому числі засновані на приватній власності двох або більше осіб (ч.5 ст. 63 ГКУ).

Корпорації?

Корпорації ≠ господарські товариства ≠ корпоративні підприємства

Корпорації ≠ повні і командитні товариства (тобто має бути поділ на корпорації та товариства)

Корпорації ≠? кооперативи ≠? кооперативні підприємства (ч. 5 ст.63 ГКУ ч.2 ст.94 ГКУ)

Органи товариства

Чи можуть вважатися представниками?

Чи поширюється на них дія Глави 17 ЦКУ?

Представництвом є **правовідношення**, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє (ч.1 ст. 237 ЦКУ).

Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників (ч.1 ст. 1 ЦКУ)

Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні **особи** (далі - особи) (ч.1 ст.2 ЦКУ)

Об'єкти корпоративних відносин

- частки/акції чи корпоративні права?
- частки в статутному капіталі чи в майні? – ч.1 ст. 167 ГКУ
- частка в статутному капіталі (100%) чи статутний капітал?

Ст. 23 ЗУ «Про ТОВ\ТДВ»

---

1. У разі смерті або припинення учасника товариства його частка переходить до його спадкоємця чи правонаступника **без згоди учасників товариства**.

2. У разі смерті ... учасника - фізичної особи ..., частка якого у статутному капіталі товариства становить менше 50 відсотків, та якщо протягом року з дня закінчення строку для прийняття спадщини, встановленого законодавством, спадкоємці (правонаступники) такого учасника не подали заяву про **вступ** до товариства відповідно до закону, товариство може **виключити учасника** з товариства.

Зміст корпоративних правовідносин

Корпоративні права та обов'язки?

Корпоративні права?

Зміст корпоративних прав (ст. 167 ГПК – перелік не вичерпний), у т.ч.:

- право на відчуження частки
- право відступити частку
- право відмовитися від частки/вийти з товариства

Стаття 24. Вихід учасника з товариства

---

1. Учасник товариства, частка якого у статутному капіталі товариства становить менше 50 відсотків, **може вийти** з товариства у будь-який час без згоди інших учасників.
2. Учасник товариства, частка якого у статутному капіталі товариства становить 50 або більше відсотків, може вийти з товариства **за згодою інших учасників**.
3. **Рішення щодо надання згоди** на вихід учасника з товариства може бути прийнято **(ким?)** протягом одного місяця з дня подання учасником заяви **(кому?)**, якщо інший строк не передбачений статутом.
4. Якщо для виходу учасника необхідна згода інших учасників товариства, він **може вийти** з товариства протягом одного місяця **з дня надання такої згоди останнім учасником**, якщо менший строк не визначений такою згодою.
5. Учасник вважається таким, що вийшов з товариства, **з дня державної реєстрації його виходу**. Вихід учасника з товариства, внаслідок якого у товаристві не залишиться жодного учасника, забороняється.

Строк 1 місяць (ст. 24)

- Цей строк є присічним?
- Які наслідки його пропуску? Презумпція згоди?
- Чи можна оскаржити незгоду?
- Які підстави для незгоди?
- Чим викликане таке 100%-ве рішення інших учасників?

Дякую за увагу!